

Raadsinformatiebrief

Onderwerp

Raadsinformatiebrief aanpak bestrijding invasieve exoten.

Datum

4 juli 2023

Toelichting

Op 11 november 2021 nam de gemeenteraad een motie aan m.b.t. de aanpak van de bestrijding van invasieve exoten. In deze motie wordt het college verzocht:

- Afstemming te zoeken met andere overheden met gronden in Laarbeek, over de bestrijding van exoten als Japanse duizendknoop en reuzenberenklauw;
- Inwoners en bedrijven voor te lichten over de risico's van verspreiding van snoeiafval/maaiafval van deze exoten;
- Te onderzoeken waar in Laarbeek haarden zijn van deze exoten en dit in kaart te brengen;
- Te onderzoeken in welke vorm en omvang bestrijding van de exoten gewenst is en de gemeenteraad hierover te informeren;

1. Afstemming andere overheden

De landelijke richtlijnen met betrekking tot de bestrijding van invasieve exoten zijn gebaseerd op een *Europese 'verordening betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten'*. In 2016 werd de bijbehorende *'lijst van voor de Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten'* opgesteld. Op deze lijst komen Japanse duizendknoop en reuzenberenklauw niet voor. De lijst is later meermaals aangevuld. De reuzenberenklauw staat er inmiddels wel op, de Japanse duizendknoop (nog) niet.

In oktober 2020 stelde de provincie Noord-Brabant het *'Plan van aanpak invasieve exoten Noord-Brabant'* vast. Hierin worden Japanse duizendknoop en reuzenberenklauw wél genoemd. In het plan van aanpak vermeldt de provincie dat *'Het primaire doel van de eliminatie of beheersing van invasieve exoten is het voorkomen van aantasting van de biodiversiteit en schade aan inheemse plant- en diersoorten.'*

Met betrekking tot de bestrijding van de Japanse duizendknoop is er contact geweest tussen de gemeente Laarbeek en waterschap Aa en Maas. Net als voor vele gemeenten is het ook voor het waterschap een zoektocht naar de optimale bestrijdingswijze van de Japanse duizendknoop. Ook het waterschap heeft daar nog steeds geen pasklare oplossing voor. In eerste instantie streeft men naar het enigszins beheersbaar houden van de overlast. Daartoe wisselen gemeente en waterschap zo nodig gegevens uit.

2. Voorlichting inwoners en bedrijven.

Op korte termijn zal in de Mooi Laarbeek Krant informatie worden gepubliceerd over hoe te handelen wanneer men Japanse duizendknoop of reuzenberenklauw aantreft.

In deze publicatie zal ook worden vermeld dat het feit dat een invasieve exoot wordt aangetroffen niet automatisch betekent dat de gemeente ook bestrijdings- of beheersingsmaatregelen zal nemen. Ten eerste is de eigenaar van de grond waarop de plant zich bevindt verantwoordelijk voor bestrijding. De provincie is het bevoegd gezag; handhaving ligt niet bij de gemeente. Bij meldingen in de gemeentelijke openbare ruimte maken we steeds een gedegen afweging, waarbij (naast het primaire doel om de biodiversiteit te beschermen) ook het volksgezondheids- of veiligheidsrisico wordt betrokken. Maar indien er geen noodzaak of belang is om de betreffende exoot te verwijderen zullen we dat ook niet per definitie doen.

3. Haarden exoten in kaart brengen en onderzoeken in welke vorm bestrijding gewenst is.

Al geruime tijd worden waarnemingen van Japanse duizendknoop verzameld op een (digitale) kaart. Sinds enkele weken worden op dezelfde kaart waarnemingen van reuzenberenklauw opgenomen.

4. Onderzoeken in welke vorm bestrijding gewenst is.

JAPANESE DUIZENDKNOOP

Van de Japanse duizendknoop zijn in de gemeente Laarbeek zijn inmiddels 75 waarnemingen geregistreerd, verspreid over ca. 60 locaties. De bestrijding van de Japanse duizendknoop is erg lastig en een werkelijk effectieve methode is (nog) niet beschikbaar. Tot op heden stelde de gemeente Laarbeek zich op het standpunt dat we de ontwikkelingen afwachten en pas tot bestrijding overgaan wanneer een Japanse duizendknoop overlast veroorzaakt of een effectieve bestrijdingsmethode is ontwikkeld. Het ontwikkelen van een bestrijdingsmethode laat echter lang op zich wachten, terwijl inmiddels aantal en omvang van de locaties toenemen. Om te voorkomen dat de Japanse Duizendknoop in de tussentijd onbeheersbaar wordt, stellen we voor de werkwijze aan te passen.

De Japanse duizendknoop is een plant met een enorme groeikracht. Het is een echte woekeraar en verdringt andere kruiden en struiken, waardoor de biodiversiteit afneemt. De plant is ook zo sterk dat deze door scheuren via de fundering huizen binnen kan dringen en door asfalt heen kan breken.

De stengel van de Japanse duizendknoop bestaat uit compartimenten, net als bij bamboe. Op de grens van twee compartimenten zit een knoop. Uit een knoop kan weer een nieuwe plant groeien. Een kapot gemaaide Japanse duizendknoop kan zich dus weer opnieuw (op een andere plek) vestigen.

Bestrijding

De bestrijding van de Japanse duizendknoop is erg lastig. De plant heeft geen natuurlijke vijanden.

- Vaak maaien verzwakt de plant. In het begin is eenmaal per vier weken effectief. Er wordt dan gemaaid als er veel energie in de scheuten zit, maar deze nog niet aan de wortels is afgegeven. Het maaisel mag niet vermengd worden met gewoon groenafval. Ieder stukje plant kan weer uitlopen. Het beste is om het maaien van deze plant niet mee te nemen in het reguliere beheer.
- Chemische bestrijding door middel van glyfosaat is sinds 1 april 2020 weer toegestaan voor de bestrijding van Japanse duizendknoop. Dit helpt redelijk goed: het verzwakt de plant, maar doodt deze niet. Toepassing gebeurt via verneveling, bestrijken van verse wonden of injectie in de stengels. In eerste instantie is er een sterke afname van het aantal scheuten, maar een eenmalige behandeling is zeker niet voldoende, na twee jaar zien de behandelde plekken er terug uit als voordien. Dus voor een effectieve bestrijding is het nodig om meerdere keren per jaar de planten te bespuiten of te bestrijken.

Minder effectief, efficiënt of uitvoerbaar zijn:

- het afdekken van de groeiplaats met een flexibel, niet-licht doorlatend doek met een paar meter zand er op (dit put de wortels uit);
- het uitgraven van de grond tot een diepte van 3 meter, waarbij alle worteldelen moeten worden weggehaald;
- het uitgraven van de grond tot een diepte van 3 meter, waarna de afgegraven grond wordt verhit;
- Begrazen met runderen, schapen of varkens heeft doorgaans goede resultaten;
- Bij onkruidbestrijding met elektriciteit wordt gebruik gemaakt van natuurlijke geleiding in de planten waardoor de elektrische lading zich door de plant verspreid en de hele plant verhit wordt. Er is nog geen gestructureerd onderzoek gedaan naar het effect van deze methode op duizendknoop.

Als er geen directe aanleiding is om de Japanse duizendknoop te bestrijden kan ervoor gekozen worden om niet in te grijpen. Het risico op verdere verspreiding wordt zo geminimaliseerd. Bij het maaien kunnen er gemakkelijk delen van de plant aan de machines blijven hangen die er dan vervolgens op een andere plek weer af vallen. Vanuit delen van de stengel met een knoop kunnen namelijk weer nieuwe scheuten ontstaan. Bovendien lijkt duizendknoop soms op maaien te reageren door meer stengels te maken en door sneller aan de randen uit te breiden. De bestrijding kan dan op een ander moment worden opgepakt als dat noodzakelijk of gewenst is.

Door het verplaatsen van grond met wortelstokken van de Japanse duizendknoop kunnen er op andere locaties weer nieuwe scheuten ontstaan. Het advies is om relatief kleine plekken met Japanse duizendknoop met rust te laten, omdat de kans op verspreiding van de plant groot is. Dit is ook afhankelijk van de locatie waar de planten groeien.

Waar gaan we bestrijden in Laarbeek?

Bij een waarneming gaan we in eerste instantie na of bestrijding van de aangetroffen duizendknoop onder de verantwoordelijkheid van de gemeente Laarbeek valt. Indien de duizendknoop zich (grotendeels) op eigendom van anderen bevindt, melden we dit aan de betreffende grondeigenaar. Deze is verantwoordelijk voor bestrijding van de duizendknoop.

Hoe gaan we bestrijden in Laarbeek?

Volgens ervaringen van de gemeente Oss lijkt het erop dat het regelmatig maaien van de Japanse Duizendknoop en het behandelen van de Japanse duizendknoop met glyfosaat vooralsnog het meest effectief is.

Ook in Laarbeek zullen we op een groot aantal locaties de planten uitputten door ze regelmatig te maaien met een maai-zuigcombinatie en het maaisel af te voeren. Vervolgens bestrijken we de verse snijwonden van de stobben met glyfosaat.

Voor iedere locatie gaan we na in hoeverre deze methode toepasbaar is. Als er geen directe aanleiding is om de Japanse duizendknoop te bestrijden kan er voor gekozen worden om niet in te grijpen, waardoor het risico op verdere verspreiding wordt geminimaliseerd.

Daarnaast volgen we de landelijke ervaringen met de bestrijding van Japanse duizendknoop. Indien elders een effectieve bestrijdingsmethode wordt gevonden, zullen we bezien in hoeverre deze ook in Laarbeek toepasbaar is.

REUZENBERENKLAUW

Reuzenberenklauw is een invasieve exoot die vooral voorkomt langs waterlopen, wegen en spoorwegen en wel 3-5 meter hoog kan worden. Deze berenklauw verdringt inheemse plantensoorten en bevat stoffen die bij beschadiging van het blad ernstige brandwonden kunnen veroorzaken. Hoe eerder met de bestrijding wordt begonnen, hoe beter het resultaat. In een vroeg stadium is de plant vaak nog wel weg te krijgen.

Bestrijding

De meeste gangbare methoden voor het bestrijden van reuzenberenklauw zijn gericht op het regelmatig verwijderen van de bovengrondse delen van de plant.

- Maaien is gericht op uitputting van de plant. Dit is effectief bij regelmatig maaien gedurende langere periode i.v.m. uitputting zaadbank (>7 jaar).
- Afsteken is effectief mits de groeipunt helemaal gescheiden wordt van de wortel. Arbeidsintensief, geschikt voor kleine haarden.
- Begrazing is gericht op uitputting van de plant. Dit is effectief bij regelmatige herhaling gedurende langere periode i.v.m. uitputting zaadbank (>7 jaar).
- Bij bestrijding met heet water worden de bovengrondse delen van de plant als het ware gekookt waardoor ze afsterven. Gericht op uitputting van de plant. Er zijn (nog) geen onderzoeksgegevens bekend over de effectiviteit op langere termijn, maar het is aannemelijk dat de effectiviteit vergelijkbaar is met maaien.

Waar gaan we bestrijden in Laarbeek?

Bij een waarneming gaan we in eerste instantie na of de aangetroffen reuzenberenklauw onder de verantwoordelijkheid van de gemeente Laarbeek valt. Indien de reuzenberenklauw zich op eigendom van anderen bevindt melden we dit aan de betreffende grondeigenaar, die verantwoordelijk is voor bestrijding van de duizendknoop.

Indien de reuzenberenklauw zich op gemeentelijk terrein bevindt, beoordelen we of deze bij normaal gebruik van de openbare ruimte een gevaar vormt voor passanten of huisdieren. Indien de reuzenberenklauw op een ongevaarlijke plaats staat, ondernemen we geen actie.

Welke methoden gaan we toepassen in Laarbeek?

In Laarbeek kiezen we ervoor de te bestrijden reuzenberenklauwen af te maaien, zo mogelijk voordat de zaden rijp zijn.

KOSTEN BESTRIJDING

We schatten de kosten van de voorgestelde bestrijdingswijze voorlopig in op ongeveer € 10.000 per jaar. Deze worden ten laste gebracht van het budget 'maaien van bermen en sloten'. In het najaar verwachten we een beter beeld te hebben van de werkelijke kosten van de bestrijding én van de overige uitgaven van het genoemde budget. Indien noodzakelijk zal in de tweede tussenrapportage worden gevraagd om een bijstelling van het budget 'maaien van bermen en sloten'.

Bijlagen

Niet van toepassing.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,
gemeentesecretaris

J.W.M. van de Ven

burgemeester

F.L.J. van der Meijden